

کارآمدی نظام اسلامی در دستیابی به عوامل قدرت‌ساز

روح الله صنعت‌کار

مقدمه:

پیروزی انقلاب اسلامی ایران، سرآغاز تحقق وعده‌ی الهی برای رهایی مستضعفان بود. این انقلاب همچون مشعل فروزانی راه رهایی ملت‌ها را از قید و بند استکبار جهانی روشن کرد و به فرموده‌ی شهید والامقام محمد جواد باهنر:

«انقلاب ایران، اسلام عزیز را در دنیا حیات تازه‌ای بخشید.» (نقش قیامتی انقلاب اسلامی، ص. ۹۵)

جمهوری اسلامی ایران بر مبنای آموزه‌های اسلام و تأکید بر مؤلفه‌هایی مانند فرهنگ و ارزش‌های سیاسی شکل گرفت. این امر ماهیت انقلاب و نظام جمهوری اسلامی ایران را از دیگر نظام‌ها متفاوت ساخت. در تعریف اولیه از قدرت نرم، مفاهیمی مثل فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و چشم اندازهای سیاست خارجی بیان شده است. بر این اساس، مؤلفه‌های قدرت نرم در اسلام با آن چه که جوزف نای در تعریف اولیه از این قدرت ارائه کرده متفاوت است.

علت این تفاوت در نوع نگاه به قدرت، انسان، اخلاق و خداوند است. منابع قدرت نرم در اسلام بر ارزش‌هایی چون ایثار، شهادت طلبی، گرایش به معنویت، عدالت باوری، ولایت‌مداری، حق‌گرایی و استقلال طلبی استوار است به گونه‌ای که در ایجاد تحول فرهنگی بر خودباوری دینی و بیداری اسلامی هم در سطح داخلی و هم در حوزه‌ی پیرامون خود تأثیر گذار است.

تجدید حیات جوامع اسلامی و رشد روزافزون معنویت و بیداری ملت‌های ستمدیده در سایه‌ی پیروزی انقلاب اسلامی باعث شد تا ماشین جنگ روانی غرب با تمام قدرت و توان خویش طرح مخدوش‌سازی چهره‌ی انقلاب اسلامی را با شیوه‌ها و ابزارهای مختلف به کار بندد تا در ارزش‌های اسلامی و امکان اجرای آن‌ها در قرن بیستم شک و تردید ایجاد کند. یکی از توطئه‌های استعماری آنان تحریف و وارونه جلوه دادن اندیشه‌ی صدور انقلاب بود به گونه‌ای که هدف از صدور انقلاب را که دعوت به اسلام بود به معنای تجاوز به سرزمین‌های دیگر و جنگ و زورگیری معرفی کردند. حضرت امام خمینی رحمته‌الله علیه در مقام تبیین معنا و مفهوم صدور انقلاب اسلامی تصریح می‌کنند:

«ما که می‌گوییم اسلام را می‌خواهیم صادر کنیم معنایش این نیست که ما سوار طیاره بشویم و بریزیم به ممالک دیگر. یک همچون چیزی نه ما گفتیم و نه ما می‌توانیم. اما آن که ما می‌توانیم این است که می‌توانیم به وسیله‌ی دستگاه‌هایی که داریم به وسیله‌ی همین صدا و سیما به وسیله‌ی مطبوعات به وسیله‌ی گروه‌هایی که به خارج می‌روند اسلام را آن طوری که هست معرفی کنیم. اگر آن طوری که هست معرفی بشود مورد قبول همه خواهد بود.» (صدور انقلاب از دیدگاه امام، ۱۳۷۶، ۶۱-۶۰)

مناسب برای حرکت‌های مستقل و آزادی‌بخش بر اساس خودآگاهی محرومان و مستضعفان فراهم سازد. بنابراین در گزاره‌های مختصر زیر به بخشی از مولفه‌های قدرت نرم نظام اسلامی اشاره می‌کنیم.

منابع الهی و اجتماعی

ولایت فقیه

امام خمینی رحمته‌الله ولایت فقیه را مظهر جدایی‌ناپذیری دین از سیاست می‌دانستند؛ بدین معنا که در رأس حکومت اسلامی باید یک ولی فقیه جامع‌الشرایط باشد که دارای اختیارات مطلق است؛ نه این که تنها بتواند در امور خاص و محدود مثل امور حسبه دخالت داشته باشد. در نظر امام خمینی رحمته‌الله ولایت فقیه ادامه‌ی ولایت رسول خدا و معصومان علیهم‌السلام است. از این رو، اطاعت از ولی فقیه جامع‌الشرایط واجب می‌باشد (ر.ک: کتاب ولایت فقیه امام خمینی رحمته‌الله، ص ۱۷-۲۲).

در رأس حکومت اسلامی مورد نظر حضرت امام رحمته‌الله، ولایت فقیه هدیه‌ای خدادادی و در ادامه‌ی ولایت اهل بیت علیهم‌السلام به شمار می‌آید که حافظ کشور است و مهم‌ترین عامل هدایت‌گر و محوری در قدرت نرم جمهوری

در این پژوهش به دنبال آنیم تا روشن سازیم که جمهوری اسلامی ایران با الگو قرار دادن فرهنگ غنی اسلام و با توجه به ظرفیت‌هایی که در ایجاد قدرت نرم دارد، می‌تواند به عنوان یک الگوی نظام اسلامی شیعی قدرتمند و مقاوم با جود همه‌ی فشارها و مشکلات؛ خود را به جهانیان عرضه کرده و به نمایش گذارد. به همین منظور باید عوامل قدرت‌ساز انقلاب اسلامی و ظرفیت‌های آن را شناخت. عوامل قدرتی که موجب کارآمدی نظام اسلامی است با عوامل قدرت‌ساز در فرهنگ سیاسی جهان امروز متفاوت است.

قدرت نرم:

قدرت نرم عبارت است از توانایی دستیابی به آرمان‌ها با جذب نه با اجبار یا تطمیع. قدرت نرم توانایی شکل‌دهی، اثرگذاری و تعیین باورها و خواسته‌های دیگران به گونه‌ای که ضامن اطاعت و فرمان‌برداری آنان باشد. در نگاه جوزف نای، قدرت نرم از قدرت سخت - به طور خاص قدرت اقتصادی و نظامی که به ترتیب مبتنی بر مشوق‌ها و تهدیدات هستند - متمایز می‌شود. بنابر این نای، تقسیم‌بندی سه گانه‌ی راز قدرت پیشنهاد می‌کند که عبارتند از: قدرت نظامی، قدرت اقتصادی و قدرت نرم. قدرت نظامی و اقتصادی هر دو ماهیتی سخت دارند و قدرت نرم از این جهت با آن‌ها متفاوت است.

قدرت نرم و جمهوری اسلامی ایران

جمهوری اسلامی ایران امکانات درخور توجهی برای اعمال قدرت نرم دارد که در صورت شناخت دقیق و سرمایه‌گذاری مناسب، به خوبی قابل دستیابی است. لذا پیش از هر چیز ابتدا لازم است منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران را به صورت دقیق و واقع‌بینانه برشمرد و مخاطبانی را نیز که می‌توان با تکیه بر این منابع بر آنان اعمال قدرت نمود، مشخص کرد. این مهم در دستور کار مقاله‌ی حاضر قرار دارد.

پیدایش انقلاب دینی در جمهوری اسلامی ایران تاثیر بسیاری از جهت فرهنگی داشته است که می‌توان موارد زیر را نام برد: روابط بین‌الملل، ترویج فرهنگ مردم‌سالاری دینی، استقلال‌خواهی، استکبارستیزی، تقویت فرهنگ اصلاح‌طلبی در جنبش‌های جدید اجتماعی، فعالیت فکری، فرهنگ و اندیشه‌ای افزایش تعامل و تبادل فرهنگی، بازخیزی و تحرک اسلام در عرصه‌های حیات اجتماعی، فرهنگ‌سازی برای وحدت تمدن جهان اسلام، احیای نقش جنبش‌های آزادی‌بخش و گفتمان‌سازی سیاسی - فرهنگی. همچنین این فرهنگ، که خاستگاه اصلی آن اسلام بود، توانست با ایجاد مرز بین مستکبران و مستضعفان و آگاهی بخشیدن به ملت‌های مستضعف، بستری

پس از انقلاب، استقلال جمهوری اسلامی از شرق و غرب ویژگی ممتازی بوده و نظام توانسته است در سطحی وسیع خود را از یوغ شرق و غرب رها سازد. شاید بتوان دفاع مقدس را به عنوان نماد اصلی استقلال در دوران پس از انقلاب مطرح نمود که با وجود تلاش بسیاری از کشورها در براندازی نظام، کوچک‌ترین خدشه‌ای به نظام و کشور وارد نشد.

و تاریخی که در صدد تطهیر و تبریته خاندان پهلوی هستند و بیشتر ویژگی وابستگی دوره‌ی قاجار را برجسته می‌کنند، اساساً رضاشاه بنا به اعتراف برخی اسناد و اشخاص مانند سرشاپور ریپورتر و حسین مکی با نشانه‌گذاری انگلیسی‌ها و ژنرال آیرون ساید به برای تأمین منافع آن‌ها به پادشاهی ایران برگزیده و بدون هیچ مقاومتی از قدرت برکنار و تبعید گردید و جانشین او در کنفرانس تهران صرفاً چند دقیقه‌ای توانست خود را به روسای جمهور آمریکا و انگلیس برساند.

وابستگی رژیم پهلوی به غرب و نداشتن استقلال سیاسی امری است که بر هیچ صاحب نظر سیاسی پوشیده نبوده و نیست و مصادیق و جلوه‌های گوناگونی از آن را می‌توان مشاهده کرد. یادآوری داستان غم‌انگیز برخی از نشانه‌های وابستگی پهلوی به غرب مانند کاپیتولاسیون، کودتای ۲۸ مرداد، جدایی بحرین از ایران و... هنوز هم برای هر ایرانی مسلمان رنج آور است. عدم استقلال سیاسی و وابستگی به قدرت‌های غربی صرفاً تبعات هویتی و اعتقادی را برای ملت ایران در بر نداشت، بلکه بی‌کفایتی و خودباختگی شاهان شیفته‌ی قدرت غرب پیامدهای ناخوشایند امنیتی و اقتصادی را برای کشور در بر داشته است. از دوره‌ی احمدشاه قاجار و آغاز جنگ اول جهانی که به ایران تهاجم نظامی شد و به روایت مستندات قطعی تاریخی بیش از نه میلیون نفر از جمعیت ایران جان خود را از دست دادند تا دوره‌ی محمدرضا پهلوی، ایران همواره عرصه‌ی تاخت و تاز قدرت‌های خارجی بوده است و این در حالی بود که سران رژیم‌های شاهنشاهی انگیزه، اجازه و جرأت مقابله با این ظلم‌ها علیه ملت ایران را نداشتند.

اما پس از انقلاب، استقلال جمهوری اسلامی از شرق و غرب ویژگی ممتازی بوده و نظام توانسته است در سطحی وسیع خود را از یوغ شرق و غرب رها سازد. شاید بتوان دفاع مقدس را به عنوان نماد اصلی استقلال در دوران پس از انقلاب مطرح نمود که با وجود تلاش بسیاری از کشورها در براندازی نظام، کوچک‌ترین خدشه‌ای به نظام و کشور وارد نشد. باید توجه داشت که استقلال آن گونه که امروزه عده‌ای مطرح می‌کنند به معنای قطع روابط با دنیا و عدم نقش‌آفرینی در مناسبات سیاسی و اقتصادی دنیا نیست بلکه مقصود اصلی در استقلال یعنی این که فرآیند تصمیم‌سازی‌ها، تصمیم‌گیری‌ها و اعمال اقدامات بر اساس شرایط و مناسبات داخلی صورت گیرد.

امنیت

حوزه‌ی امنیت که با توانمندی دفاعی و قدرت نظامی و اطلاعاتی جمهوری اسلامی ارتباط تنگاتنگی دارد، مقوله‌ی مطلوب دیگری در ساختار نظام اسلامی است که در رویکردی مقایسه‌ای با رژیم قبل اساساً قابل قیاس نیست و باید آن را با کشورهای توسعه‌یافته و در رقابت نزدیک

اسلامی به شمار می‌رود. فوکویاما در یک سخنرانی بیان داشته که در بین تمامی مذاهب اسلامی، شیعه تنها مذهبی است که نگاهش به ولایت فقیه است. ولایت فقیه شیعه را تهدیدناپذیر کرده است. تهدیدناپذیری، شکست‌ناپذیری و فناپذیری در این تحلیل، مبتنی بر اصول و مبانی انقلاب اسلامی ایران است. هم در زمان رهبری امام خمینی رحمه‌الله و هم در زمان کنونی که رهبری بر عهده‌ی امام خامنه‌ای حفظه‌الله است، جایگاه ولایت فقیه توانسته است در مقابل فتنه‌های داخلی و خارجی بایستد و آن‌ها را خنثی سازد و در داخل هم اساسی‌ترین عامل امیدآفرین و وحدت‌بخش و هدایت‌گر باشد.

استقلال سیاسی

استقلال سیاسی یکی از مهم‌ترین موضوعات مربوط به حاکمیت و سیاست خارجی هر کشوری است. در استقلال سیاسی آن چه مهم است، عدم وابستگی به قدرت‌های بیرونی و تصمیم‌گیری برپایه‌ی مصالح و منافع مردم است. بر این اساس، استقلال سیاسی به معنای مستقل بودن فرمانروایان یک کشور از نفوذ بیگانگان و تصمیم‌گیری در امور سیاسی بر اساس منافع ملی کشور است. تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، کشور ایران در طول تاریخ خود، کمتر طعم استقلال سیاسی را چشیده بود و بیشتر به قدرت‌های خارجی مخصوصاً انگلیس خبیث و بعد هم آمریکا جنایت‌کار وابسته بود. فرمانروایان و شاهان ستم‌گر ایران به علت مردمی نبودن حکومتشان و نیز نداشتن غیرت دینی و ملی، به راحتی و حتی گاهی با افتخار، طوق بندگی و سرسپردگی کشور به بیگانگان را بر گردن خویش می‌انداختند.

در طول تاریخ کشور ایران در دوره‌های مختلف سلسله شاهان گذشته قصه‌ی پر غصه و دردناکی است که تمایل به مرور تاریخ ایران بزرگ در برخی مقاطع خاص را به تنفر تبدیل می‌کند. نگاهی به وضعیت استقلال سیاسی هیأت حاکمه‌ی سلسله قاجاریه در ایران یکی از این دوره‌هاست؛ چرا که پس از هجوم انگلیسی‌ها و روس‌ها برای بستن قراردادهای بزرگ عملاً کشور به محلی برای تاخت و تاز آنان تبدیل شده بود. بستن قرارداد رژی، روتیز و... تقسیم کشور بر اساس قراردادهای (۱۹۰۷ و ۱۹۱۹) بین روس و انگلیس و تحت‌الحمایگی ایران در قرارداد (۱۹۱۹) موسوم به وثوق‌الدوله - کاکس توسط انگلیس از ویژگی‌های آشکار عدم استقلال در این دوره است. این وضعیت در دوران پهلوی نیز نه تنها تغییری نکرد، بلکه به مراتب بدتر شد و برخلاف نگاه برخی جریان‌های سیاسی

غیرمستقیم مردم تعیین می‌شوند و رهبری نظام که خود با همین ساختار مردم‌سالار به این جایگاه بلند دست یافته، بیان می‌دارد که من صادقانه مردم‌سالاری دینی را پذیرفته‌ام.

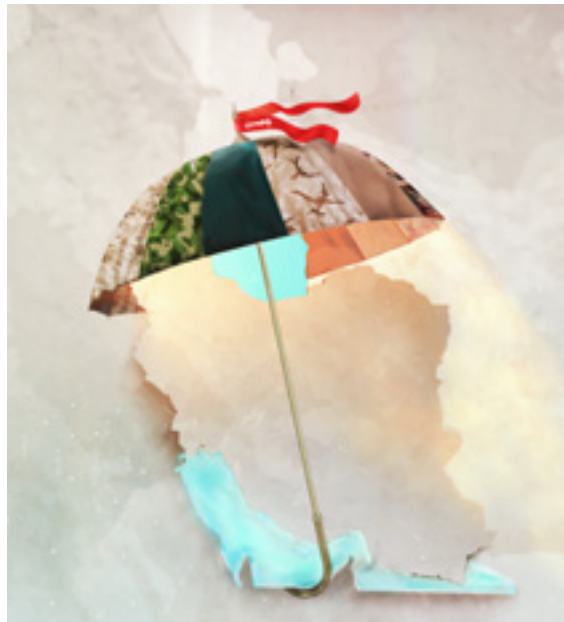
اما نکته‌ی مهم این است که از یک طرف باید مولفه‌های مردم‌سالاری روز به روز تقویت شوند و از دیگر سو با در نظر گرفتن روش‌ها و سازوکارهای مناسب نهادی و ساختاری، کاستی‌های این موضوع برطرف و اصلاحات لازم در آن اعمال گردد. خوشبختانه در این نظام امکان رفع اشکالات و کمبودها با طرح نظرات دلسوزانه‌ی مردم و نخبگان وجود داشته و هرگاه چنین ضرورتی رخ دهد، قابل انجام است.

نکته‌ی پایانی در انتهای این بخش آن است که بین ارزش‌ها و مطلوبیت‌های دسته اول، ارتباط متقابل وجود دارد. از یک سو مشارکت مردم در صحنه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی نظام، نقش موثری در تحقق امنیت پایدار وابسته به قدرت مردم خواهد داشت و از دیگر سو ثبات امنیت نظامی و استقلال سیاسی زمینه را برای کار و تلاش اقتصادی و فرهنگی مردم هموار خواهد کرد.

عدالت و آزادی

عدالت و آزادی، دو ارزش و مطلوبیت اجتماعی‌اند که در این دوره‌ی چهل ساله از عمر انقلاب و نظام اسلامی بالاتر از حد متوسط، ظهور و بروز داشته است؛ در عین حال باید کمبودها و ضعف‌های اساسی آن را برطرف کرد. دوری نخبگان و تا حدودی بخش عمومی جامعه آن است که نسبت به این دو ارزش در برخی دوره‌های بعد از انقلاب، فضای ملموس‌تری ایجاد شده است. اما در مقام جمع‌بندی از نظر اجتماعی، احساس وجود آزادی و عدالت در بین مردم، کمتر از واقعیت آن شکل گرفته است. البته مبنای دوری نیز همین تصویری است که از عمل به آزادی و عدالت در این دوران شکل گرفته است. اگر چه بخش زیادی از این تصویر، حاصل دشمنی و فضای تبلیغی و رسانه‌ای دشمنان است. در جمهوری اسلامی امکان بازسازی و رشد در این دو حوزه وجود دارد و می‌تواند رضایت اجتماعی را در سطح قابل قبول و بلکه مطلوب برآورده کرد. در حالی که اولا آزادی در هیچ نظام سیاسی در دنیا بی‌حد و حصر نیست و دوم این که در نظام سیاسی ایران به بیان کارشناسان منصف و بی‌طرف در برخی مقاطع و موارد به مرحله رویارویی‌های عقیدتی و سیاسی با منافع ملی کشور هم رسیده است.

در کشور ما با رشد طبقه‌ی متوسط شهری ارزش آزادی ضریب اجتماعی بیشتری در اولویت‌های مردم پیدا می‌کند و تاثیرگذاری آن در شکل دادن به ترجیحات سیاسی مردم خصوصا در انتخابات افزایش می‌یابد. این مسئله از ناحیه‌ی دیگر اهمیت مضاعف پیدا می‌کند و آن این که برخی گروه‌های سیاسی برداشتی از آزادی را نمایندگی می‌کند که فرساینده‌ی ساختار جمهوری اسلامی است؛ از سوی دیگر با نیرو گرفتن مزیت آزادی در ترجیحات سیاسی، آن‌ها برای کسب رای بیشتر به آزادی‌هایی هرچند ساختارشکن نیز دامن می‌زنند و از سیاه‌نمایی در نبود آزادی در جمهوری اسلامی نیز باکی ندارند که این مسئله در تصویرسازی اجتماعی از نبود آزادی در کشور موثر است و این می‌تواند یکی از مشکلات و چالش‌های نظام در زمینه‌ی درک و تصور عمومی از آزادی باشد و ادامه‌ی چنین وضعی هم امنیت کشور را به خطر می‌اندازد و هم تحقق آزادی را دور از

با مدعیان امنیت و اطلاعات در جهان مقایسه کرد. خنثی‌سازی بسیاری از خرابکاری‌ها در ایام انتخابات دوره‌های مختلف، فتنه انگیزی‌هایی مانند حوادث سال (۷۸ و ۸۸) و حتی حوادث اخیر، سلفی‌گری در منطقه و آشوب‌های دی‌ماه (۹۶) گواه این ادعاست.

علاوه بر امنیت فیزیکی در داخل که از شاخص خوبی برخوردار است، مسأله‌ی ذهنی آن؛ یعنی احساس امنیت نیز مهم است که در پویاها و پیمایش‌های مردمی این مسئله در حوزه‌ی امنیت در اوج قرار دارد و می‌تواند الگویی برای سایر مسئولان در سایر حوزه‌های خدماتی و اقتصادی باشد. امنیت داخلی ما قطعا نتیجه‌ی امنیت منطقه‌ای ایران در محیط پرتنش و پرآشوب غرب آسیا است و بر فراز و فرود آن موثر است. جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر کلام امیر بیان، حضرت علی (علیه السلام) توانست خاکریز دفاعی خود در برابر دشمنان عنود و لجوج انقلاب را به فرسنگ‌ها بیرون از مرزهای کشور منتقل کند و با ائتلاف‌سازی و صورت‌بندی جبهه‌ی مقاومت و آوردن قدرت هوایی و نظامی روسیه به پای آن، الگوهای جدید از امنیت و ترتیبات امنیتی منطقه‌ای را به نمایش بگذارد و در این حوزه به بیان دوست و دشمن در بهترین شکل ممکن قرار دارد. بنابراین کارنامه‌ی انقلاب اسلامی در زمینه‌ی استقلال سیاسی و امنیت کاملا قابل دفاع است و مردم بدون آن که تحلیل و تفسیری را در این باره مشاهده کنند به طور عینی و ملموس، وجود آن را حس و درک می‌کنند.

مردم‌سالاری دینی

مطلوبیت دیگر از دیدگاه مردم، مردم‌سالاری دینی و دادن حق انتخاب به مردم در تعیین سرنوشت خود و جامعه است که این مهم از امتیازات و نقاط قوت انقلاب اسلامی محسوب می‌شود؛ چراکه در طول تاریخ ایران که همواره قدرت‌های استبدادی مستقر بودند اساسا رای و نظر مردم واقعا کمترین جایگاهی نداشت حال بر اساس قوانین پیش‌بینی شده در نظام مقدس جمهوری اسلامی، همه‌ی مسئولان کشور با رأی مستقیم و

انتظار نشان می‌دهد.

منابع طبیعی

قرار گرفتن ایران در کمربندی که مرز برخورد دو ابرقاره‌ی اصلی کره زمین است و برخورداری از پانزده درصد ذخایر شناخته شده‌ی دنیا، سبب شده تا ایران سرزمینی با ظرفیت و از نظر توان معدنی پر استعداد تلقی شود. ایران با وجود ذخیره قطعی افزون بر پنجاه و پنج میلیارد تن و تنوع بیش از شصت و چهار نوع ماده معدنی، یکی از کشورهای صاحب نام و مطرح در این حیطة در میان سایر کشورها محسوب می‌شود.

از نظر استعدادهای بالقوه‌ی معدنی در زمره‌ی مناطق مطلوب جهان به‌شمار می‌آید که هشت و یک دهم درصد منابع شناخته شده‌ی جهانی یعنی هزار و چهار میلیارد تن را در خود جای داده است. بیش از پنجاه و پنج میلیارد تن از این ذخایر قابل معدن کاری (شامل شش درصد منابع مس، پنج و سه دهم درصد منابع سرب و روی، پنج و یک دهم درصد زغال سنگ کک شو و حرارتی و دو درصد منابع سنگ آهن) جهان در ایران است. نیمی از بیست و چهار نوع ماده‌ی معدنی فلزی، سی و شش نوع از پنجاه نوع ماده‌ی غیرفلزی جهان در ایران، شناسایی و تعیین ذخیره شده است. همچنین از نظر تولید، یک و یک دهم درصد مس، یک درصد سرب و روی، هشت درصد آهن، یک درصد زغال سنگ و چهار درصد طلای جهان به ایران تعلق دارد.

همان گونه که در دنیا برای تدوین نقشه‌ی راه برای هر کشور، ساختار مختص آن کشور وجود دارد، با توجه به تنوع ساختاری و معدنی حاکم بر ایران و موقعیت هر استان نیز می‌توان این تفاوت‌ها را در نظر گرفت. بنابراین در هر استان باید با توجه به توانمندی‌ها و ظرفیت‌های طبیعی آن به ترسیم افق پیش‌روی هر استان و در نهایت نقشه‌ی راه آن استان پرداخت. همچنین ایران در کنار تنگه‌ی هرمز دارای منابع بسیار غنی نفتی و گازی است. و... .

پیشرفت علمی

غلبه بر عقب‌ماندگی علمی - فناوری یکی از آرمان‌های انقلاب اسلامی بوده است. در این زمینه نیز کارنامه‌ی انقلاب، درخشان و عالی است به گونه‌ای که امروزه طبق گزارش مجامع علمی بین‌المللی سرعت پیشرفت علمی در ایران یازده برابر متوسط سرعت جهانی است و این در شرایطی است که دولت‌های سلطه‌گر غربی از هر اهرمی برای جلوگیری از سرمایه‌گذاری در ایران بهره گرفته و به بدترین جنایت‌ها از جمله ترور دانشمندان هسته‌ای دست می‌زنند.

در حالی که قبل از انقلاب اسلامی شصت و هشت درصد بزرگسالان کشور بی‌سواد بوده و کمتر از چهل درصد کودکان می‌توانستند به دبستان بروند، امروزه رقم باسوادی در کشور به صددرصد نزدیک است و تعداد دانشجویان کشور از یکصدوپنجاه و چهار هزار نفر در سال (۱۳۵۷) به حدود چهار میلیون نفر در سال (۱۳۹۰) رسیده است و تا امروز این رشد ادامه داشته است. هم‌چنین در حالی که پیش از انقلاب تنها تعدادی محدود دانشگاه یا مرکز آموزش عالی در کشور وجود داشت، این تعداد امروز به بیش از یکصدونوزده دانشگاه و مرکز آموزش عالی دولتی، بیست و هشت مرکز آموزش عالی وابسته به دستگاه‌های اجرایی، دوپست و نود دانشگاه غیر انتفاعی، پانصد و پنجاه دانشگاه پیام نور، سیصدو هشتادوپنج دانشگاه آزاد اسلامی، هفتصدوسی و نه مرکز آموزش عالی علمی کاربردی، دوپست و هفتادوپنجاه مرکز آموزش فنی حرفه‌ای و تربیت معلم در کشور رسیده است.

یک نکته‌ی مهم در رشد علمی - فناوری در ایران پس از انقلاب توجه به دانش‌ها و تکنولوژی‌های برتر با استفاده از سرمایه‌های بومی بوده است:

۱- توجه به انرژی صلح آمیز هسته‌ای با توجه به اهمیت روزافزون آن برای آینده و نیز تولید انرژی و دارو و غیره. قابل ذکر است که تولید انرژی هسته‌ای، که روندی بسیار سخت داشته و از استخراج سنگ اورانیوم تا تولید گاز (Uf6) و ساخت سانتریفیوژ در نسل‌های مختلف و تولید آب سنگین و... را شامل می‌شود، تنها در اختیار معدودی از کشورهای جهان است.

۲- توجه به دانش پزشکی از جمله سلول‌های بنیادی، داروهای راهبردی، شبیه‌سازی حیوانات و...

در اهمیت دانش سلول‌های بنیادی گفته می‌شود که بعد از بیوتکنولوژی، انقلاب دوم در پزشکی محسوب می‌شود. این سلول‌ها که در همه دوره‌های زندگی فرد یافت می‌شوند (در بزرگسالان سلول‌های بنیادی هر عضو تنها برای بازسازی همان عضو کاربرد دارند، اما در دوره جنینی سلول‌های بنیادی قدرت تکثیر برای همه اعضا را دارند) می‌توانند نقش مهمی در بهبود بیماری‌ها داشته باشند؛ از جمله در درمان پارکینسون، ضایعات نخاعی، سکته مغزی، سوختگی‌ها، بیماری‌های قلبی، دیابت، دردهای مفاصل، بیماری‌های کبدی و در آینده ناینایی. بیشتر کشورهای تلاشگر در زمینه سلول‌های بنیادی در مرحله‌ی پژوهش هستند و به زودی مرحله‌ی درمان شروع خواهد شد یعنی به زودی پزشکی از دارودرمانی به سوی سلول‌درمانی خواهد رفت.

۳- توجه به نانوفناوری، لیزر، آی تی (IT) و... نانوفناوری در آینده‌ی نزدیک یک بازار هزار میلیارد دلاری در جهان خواهد داشت. جمهوری اسلامی ایران

امنیت داخلی ما قطعا

نتیجه‌ی امنیت منطقه‌ای

ایران در محیط پرتنش

و پر آشوب غرب

آسیا است و بر فراز و

فرود آن موثر است.

جمهوری اسلامی ایران

با تکیه بر کلام امیر

بیان، حضرت علی (ع)

توانست خاکریز دفاعی

خود در برابر دشمنان

عنود و لجوج انقلاب

را به فرسنگ‌ها بیرون

از مرزهای کشور منتقل

کند و با ائتلاف‌سازی

و صورت‌بندی جبهه‌ی

مقاومت و آوردن قدرت

هوایی و نظامی روسیه

به پای آن، الگوهای

جدید از امنیت و

ترتیبات امنیتی منطقه‌ای

را به نمایش بگذارد.

با وجود پیشرفت‌های اقتصادی این سال‌ها تمهیدات نظام در تفسیر مجدد اصل ۴۴ و بحث اقتصاد مقاومتی و تمرکز بر روی اولویت اقتصاد در سال‌های اخیر روند روبه رشدی نداشته است که نتیجه‌ی کم‌توجهی دولت‌ها و نگاه به بیرون برای حل مسائل اقتصادی است و لازم است با مطالبه‌ی نیروهای مدافع انقلاب و دغدغه‌مند برای استقلال به ریل صحیح و سیر تحقق برگردد.

پیشرفت نظامی

در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی، کشور ما رشد و پیشرفت همه جانبه‌ای را در فناوری‌های نظامی نیز تجربه کرده و این رشد حتی باعث پیشرفت فناوری در صنایع غیر نظامی نیز گردیده است. در زمینه‌ی نظامی می‌توان موارد زیر را نام برد:

- ۱- ساخت موشک‌های بالستیک با برد حدود دوهزاروپانصد کیلومتر (شهاب و سجیل) و موشک‌های میان‌برد و کوتاه‌برد.
  - ۲- ساخت انواع سلاح‌ها و موشک‌های ضد هوایی (مانند S۲۰۰).
  - ۳- ساخت انواع موشک‌های دریایی (از جمله موشک‌های نقطه‌زن از فواصل دور).
  - ۴- ساخت زیردریایی.
  - ۵- ناوها و ناوشکن‌های ساخت داخل مانند ناو جماران.
  - ۶- ساخت انواع نفربر و تانک زرهی و انواع سلاح‌های ضد تانک.
  - ۷- ساخت قایق‌های تند روی موشک انداز.
  - ۸- ساخت هواپیماهای جنگی صاعقه و انواع هواپیماهای بدون سرنشین (RPV) و به دست آوردن توان فرونشانی و ساقط کردن هواپیماهای پیشرفته بدون خلبان آمریکایی.
  - ۹- پیشرفت در فناوری نبرد سایبر و جنگ‌های الکترونیک.
- به طور کلی، پیشرفت در فناوری‌های گوناگون نظامی به علاوه‌ی اراده‌ی ملی آرمانی، شرایط را برای حضور در دریاها دور دست نیز فراهم نموده و افزایش اقتدار ملی در سطح منطقه‌ای و جهانی را برای کشور به همراه داشته است.

نتیجه

به طور کلی، انقلاب اسلامی از نظر سیاسی سه دستاورد بزرگ را به جهانیان عرضه داشته است؛ یعنی تشکیل نظام مردم‌سالاری دینی،

تا کنون رتبه‌ی مناسبی از نظر دانش نانو به دست آورده است. نانوفناوری در حوزه‌های مختلف از جمله تولید و انباشت انرژی، افزایش بهره‌وری کشاورزی، سم‌زدایی از آب، تشخیص بیماری‌ها، رسانش دارو، انباشت مواد غذایی، پاکسازی هوا، کنترل آفات و غیره کاربرد دارد.

۴- توجه به تکنولوژی فضایی و پرتاب ماهواره‌ی بومی جمهوری اسلامی ایران تنها کشور منطقه است که از توان بومی پرتاب و ساخت ماهواره دارای اهداف مختلف برخوردار است و به مرور زمان حیطه‌ی عمل خود در این زمینه را گسترش می‌دهد.

علاوه بر این موارد که نیاز به دانش و فناوری‌های برتر دارد، کشور ما در زمینه‌ی فناوری‌های ساخت صنایع مصرفی و ملزومات زندگی نیز پیشرفت خوبی داشته است؛ از جمله در خودروسازی و قطعه‌سازی خودرو (به عنوان مثال توان ساخت بیش از هزار خودرو در یک روز در ایران خودرو و توان بالای ساخت خودرو در سایپا)، لوازم خانه مانند یخچال، مبلمان، فرش ماشینی، منسوجات و... و هواپیماسازی و ساخت چندین ماهواره‌ی فضایی و پرتاب موجود زنده به فضا، گام‌های بسیار موفق برداشته شده است.

پیشرفت در فناوری‌های گوناگون نظامی به علاوه‌ی اراده‌ی ملی آرمانی، شرایط را برای حضور در دریاها دور دست نیز فراهم نموده و افزایش اقتدار ملی در سطح منطقه‌ای و جهانی را برای کشور به همراه داشته است.

پیشرفت اقتصادی

«پیشرفت اقتصادی» در راستای عوامل قدرت‌ساز قرار می‌گیرد. در جمع‌بندی توانایی اقتصادی جامعه جمهوری اسلامی ایران، پایین‌تر از حد متوسط و ضعیف است و تقریباً همه تجربیات اقتصادی جمهوری اسلامی در چهل سال اخیر نیز ناموفق ارزیابی می‌شود و نتوانسته است انتظارات را برآورده کند. اتفاقاً از نگاه عمومی، عملکرد هیچ یک از جریان‌های سیاسی در جامعه مزیتی نسبت به هم ندارد. بر اساس نگرش عمومی در آستانه‌ی چهل سالگی کشور جمهوری اسلامی، به لحاظ اقتصادی؛ چه اقتصاد خرد و چه در شاخص‌های کلان اقتصادی وضعیت مطلوبی ندارد. از نظر مردم، جناح‌های سیاسی وضعیت نابسامان اقتصادی مشتری دارند. تجربه‌ی تعدیل هاشمی، توسعه‌ی سیاسی خاتمی، عدالت‌خواهی احمدی‌نژاد و نیز تعامل سازنده‌ی روحانی تدابیری برای حل مسایل و ایجاد پیشرفت اقتصادی نبوده‌اند و تقریباً هیچ کدام از آن‌ها نتوانسته‌اند به شکل زیربنایی مشکلات ساختاری اقتصاد ایران را برطرف نمایند.

اهمیت مسایل اقتصادی از این نظر است که اولاً با نیازهای اولیه افراد جامعه برای زنده ماندن و زندگی کردن ارتباط دارد. دوم این که فراگیرترین نیازها و خواسته‌های اجتماعی است و سوم آن که اکنون کانون نارضایتی جامعه است؛ (وقایع اخیر کشور خاستگاه اقتصادی داشت و این یک زنگ خطر است)؛ چهارم این ناکارآمدی اقتصادی اثر فرساینده بر روی سایر هنجارها و ارزش‌های مطلوب جمهوری اسلامی در حوزه‌ی فکری و فرهنگی و سبک زندگی دارد. پنجم تمرکز فشارها و تهدیدهای دشمن در مقابله با جمهوری اسلامی نیز در اقتصاد متمرکز شده است که نمونه‌ی آن تلاش آمریکا برای تشدید تحریم‌ها با هدف ایجاد شکاف بین مردم و حاکمیت است.

انقلاب اسلامی بر اساس واقعیت‌های عینی و محسوس، موفق و توانمند ظاهر شده است. به عبارتی؛ انقلاب اسلامی در استقرار ارزش‌ها و ساختارهای بنیادین (استقلال سیاسی، امنیت و مردم‌سالاری) که زیربنای سطوح دیگر توسعه و کارکردهای دیگر نظام سیاسی است، به مراحل قابل قبولی رسیده است.

این ظرفیت‌ها کمتر توسط مدیران فعلیت یافته‌اند. بر اساس تجارب جمهوری اسلامی اسلامی در این چهل سال باید به فکر بود و این سؤال را مطرح کرد که چه کسی یا کسانی تاب تحمل بار سنگین حل مسائل اقتصادی و به حرکت درآوردن لوکوموتیو اقتصاد کشور را دارند؟ چه جریان یا کسانی می‌توانند همه‌ی ظرفیت‌ها و استعدادها را برای شکوفایی اقتصاد فعال کنند؟

بدون تردید و بنا بر تجارب متعدد و متنوع و همه‌ی پیشرفت‌های اعجاب‌آور و نگاه به عوامل قدرت‌ساز انقلاب اسلامی که به شکل گذرا به آن‌ها اشاره شد در چهار دهه از عمر نظام اسلامی، ایجاد تغییر و تحول در حوزه‌ی اقتصاد که مانند پاشنه‌ی آشیل نظام و دولت‌های جمهوری اسلامی (آسیب پذیر) است؛ به بیان رهبر معظم انقلاب، نیازمند شناخت و برشمردن دردها و آسیب‌ها در این میدان و مهم‌تر از آن چاره‌اندیشی درست و متعهدانه و بهره‌مند از تجربیات برای درمان است، یعنی از لحاظ مدیریتی و نیز از لحاظ سیاسی باید ظرفیتی این مسئولیت را پذیرد که بتواند همه ظرفیت‌ها را بسیج کند و حداکثر اعتماد نظام را جذب نماید. باید کسانی برای تغییر در اقتصاد گام بردارند که بتوانند نیروهای توانمند را به کار گیرند و ضمن بهره‌گیری از تجارب غربی‌ها و سایر ملت‌ها، شخصاً روحیه توسعه‌گرایی با مدل صرف غرب‌ایرانه نداشته باشند. در برابر ارزش‌های انقلاب و نیز رودررویی مطلوب با دشمن، قابل اعتماد باشند. بتوانند حداقل‌های مثبتی درون مجموعه‌های سیاسی داشته باشند. بتوانند اعتماد باور عمومی به توانایی حل مسائل اقتصادی با تکیه به قدرت درونی را تولید و بازسازی و تقویت نمایند. نظام جمهوری اسلامی و همه‌ی گروه‌های دل‌سوز با یک نگاه و رویکرد امیدوار به آینده باید برای بخش اجرایی، قانونگذار و قضایی کشور که بار اصلی رفع مشکلات مردم بر دوش آن‌هاست، طراحی روشن و دقیق داشته باشند؛ به ویژه از هم‌اکنون جریان‌ات سیاسی دل‌سوز نظام باید برای بخش عالی اجرایی کشور و تیم همراه آن، فکر و چاره‌اندیشی کنند و مسیر را برای طراحی و اقدامات تحولی و جهادی خود در بخش اقتصادی آماده کنند.

منابع:

۱. امام خمینی، سیدروح الله، صحیفه امام: مجموعه آثار امام خمینی علیه السلام، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، جلد ۱۲، ۱۳۸۵.
۲. بهشتی، محمد، باهنر، محمدجواد، نقش قیامی صدور انقلاب اسلامی، تهران: انتشارات قیام، (بی تا)
۳. صدور انقلاب اسلامی از دیدگاه امام خمینی، تهران: نشر عروج.
۴. مطهری، مرتضی (۱۳۸۳)، پیامون انقلاب اسلامی، چ بیست و دوم، تهران، صدرا.
۵. موسوی خمینی، روح‌الله (۱۳۷۰)، صحیفه نور، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۶. نای، جوزف (۱۳۸۹)، قدرت نرم ابزارهای موفقیت در سیاست بین‌الملل، ترجمه سیدمحسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران، امام صادق علیه السلام.

استقلال از قدرت‌های سلطه‌گر خارجی و بازتاب بر مسائل مختلف بین‌المللی. این دستاوردها در میان انقلاب‌های معاصر نظیر ندارد و آرمان‌های این انقلاب به الگویی برای بسیاری از مردم در جهان تبدیل شده است.

۱) انقلاب اسلامی بر اساس واقعیت‌های عینی و محسوس، موفق و توانمند ظاهر شده است. به عبارتی؛ انقلاب اسلامی در استقرار ارزش‌ها و ساختارهای بنیادین (استقلال سیاسی، امنیت و مردم‌سالاری) که زیربنای سطوح دیگر توسعه و کارکردهای دیگر نظام سیاسی است، به مراحل قابل قبولی رسیده است. تثبیت این مطلوبیت‌ها را نباید نادیده گرفت و در تحلیل‌ها از نظر دور پنداشت. این که جمهوری اسلامی توانسته است در شرایطی که منطقه و محیط پیرامونی آن از تنش و ترور و آشوب رنج می‌برد، امنیت پایدار را در کشور تحقق بخشید بسیار اهمیت دارد؛ مضاف بر این که جمهوری اسلامی با رویکردی انقلابی و مقتدرانه در طی سال‌های گذشته توانسته است خطر تروریسم و ناامنی را تا حد زیادی از برخی کشورهای منطقه دور سازد که ثمره‌ی این امنیت منطقه‌ای در محیط داخلی و مرزهای پیرامونی جمهوری اسلامی نیز اثر مستقیم داشته است.

۲) نکته دیگر آن که نباید در بحث بیان دستاوردهای انقلاب اسلامی، احساس عزت و آزادی، تأمین آزادی و عدالت اجتماعی که انقلاب اسلامی توانسته است در این زمینه گام‌های موثری را بر دارد، از یاد برود. سخن آن است که روحیه‌ی عزت، آزادی و آزادی می‌تواند در نظام سیاسی و مسئولین اجرایی و نخبگان فکری جامعه اعتماد به نفس و غلبه بر مشکلات را ایجاد نماید؛ مطلبی که باید به آن توجه داشت آن است که هیچ نظام سیاسی بدون وجود چنین لوازم اصولی نتوانسته مسیر توسعه و پیشرفت را طی کند.

۳) در خصوص اوضاع اقتصادی جامعه و بررسی شاخص‌ها نشان می‌دهد که در عرصه‌ی پزشکی، هسته‌ای، صنعت و معدن، نفت و گاز، راه و حمل و نقل و برخی از امور زیربنایی و زیر ساختی اقداماتی اساسی صورت گرفته است؛ اما با این حال تا رسیدن به شرایط مطلوب و پایدار در اقتصاد، راه‌های طی نشده‌ی فراوانی وجود دارد. باید اعتراف کرد که کاستی‌ها و نارضایتی‌های کنونی در بخش اقتصادی و معیشتی این خطر را به همراه دارد که عملکرد و کارکرد ناموفق و نارسای نظام در حوزه اقتصادی، به پستوانه‌ی نظری و دینی نظام خدشه وارد نماید و در حقانیت ارزش‌های بنیادین ایجاد شبهه و تردید کند.

۴) درباره‌ی اقتصاد مسائل گوناگونی را می‌توان بیان کرد، اما یک نقطه‌ی کانونی در اقتصاد مسئله‌ی مدیریت عالی و ارشد اقتصاد است. ایران به تعبیر رهبر فرزانه‌ی انقلاب در فرمایشات نوروزی (۱۳۹۷) دارای منابع سرشار گوناگونی است که فقط در مجموع حوزه‌ی منابع نفتی و گازی مقام اول دنیا را در اختیار دارد. البته در حوزه‌ی اقتصاد، همواره از وجود ظرفیت‌های مثبت زمینی و زیرزمینی صحبت شده است اما